

Naarden aan zee

inleiding

Een wandeling over het landgoed Oud Naarden, een afwisselend terrein met een bewogen geschiedenis.

Lange tijd was dit landgoed niet toegankelijk voor publiek. Tegenwoordig kan iedereen dit mooi gelegen “verscholen” landgoed ontdekken. Het terrein (ca. 65 ha) strekt zich uit tot aan het Gooimeer, op de klifkust van de voormalige Zuiderzee. De wandeling voert door een gevarieerd landschap met naald- en loofbos, moerasbos, rietvegetatie en weilanden.

Duur en aard van de wandeling Deze wandeling duurt ongeveer 1,5 uur. De route loopt over – deels mulle - zandpaden en bevat hoogteverschillen. Honden moeten zijn aangelijnd. (Brom)fietsen en paarden zijn niet welkom. Deze route is te combineren met de IVN-wandeling “Limitische Heide”, die langs punt 2 van onderstaande beschrijving komt.

Startpunt De ingang van 't Graeveveldt, Valkeveenselaan 56 in Naarden.

Openbaar vervoer Vanaf station Naarden-Bussum buslijn 100 richting Huizen busstation, halte Flevolaan. Volg de witte ANWB-borden met Valkeveen (ongeveer 20 minuten lopen).

Met de auto/fiets Snelweg A1 - Afrit 7 richting Naarden-Bussum. Vanuit Amersfoort bij de tweede stoplichten rechtsaf (voor Hotel Jan Tabak) richting "Valkeveen"; vanuit Amsterdam onder aan de afslag rechtsaf en bij de eerste stoplichten naar rechts (voor Hotel Jan Tabak) richting "Valkeveen". Volg de witte ANWB-borden met "Valkeveen". Op de Valkeveense laan is nr. 56 aan de rechterkant na het bruggetje en een scherpe bocht in de weg. Parkeren kan bij begraafplaats Nieuw Valkeveen (nr. 58).



Bronnen:

- Schaftenaar, H. (1993). Oud Naarden: verdronken stadje, middeleeuws klooster, oude buitenplaats. Uitgeverij Vijverberg, Naarden.
- Beheerplan Oud Naarden, 2014, door bos, erf en landschap en prinslandschapsbeheer. foto's zijn genomen door de samenstellers van deze route. Enkele afbeeldingen komen van internetsites die niet doen aan bronvermelding.

DE WANDELROUTE

1. Vanaf het toegangshek van 't Graeveveldt (zie kaart achterin) loopt u via het landgoed 't Graeveveldt over de aangegeven wandelpaden, met aan weerszijde oude beuken, naar landgoed Oud Naarden.

Beide terreinen zijn eigendom van de familie Dudok van Heel en opengesteld voor publiek. Rood en geel zijn de kleuren van de familie. We zijn hier te gast en blijven op de paden.

LET OP: volg vóór het eerste woonhuis de pijl naar links. Volg de wandelroute aangegeven met een bordje 'Wandelroute'. Steek de Oud Huizerweg over en betreed via het hek aan de overkant landgoed Oud Naarden. Vergeet niet de hekken te sluiten.

U bevindt zich in een opengesteld vogelreservaat. Er broeden hier meer dan 60 soorten vogels. Jaarlijks worden hier vogeltellingen gehouden. Hiervoor heeft de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken nestkasten opgehangen. Hierin broeden voornamelijk koolmezen, pimpelmezen, zwarte mezen, bonte vliegenvanger, grote vliegenvanger en de boomklever. Daarnaast komen hier zandhagedissen, hazelwormen, vleermuizen, vossen en reeën voor. Deze dieren laten zich niet makkelijk zien maar mogelijk komt u sporen tegen van hun aanwezigheid, zoals pootafdrukken of hollen.

2. Volg het pad, hou bij de splitsing links aan. Loop verder, het pad maakt een slinger. Als u bij de open plek bent, waar meerdere paden samen komen, gaat u rechtdoor. Dit pad buigt naar links en loopt iets omhoog met uitzicht op het water.

3. U loopt nu de Spechtenlaan in en volgt deze laan tot aan het eind.

Deze laan is de oprijlaan naar het voormalige landhuis. Langs deze laan staan beuken en eiken die in een waar gevecht verwickeld zijn. De sneller groeiende beuken maken een dicht bladerdak waardoor de eiken te weinig zonlicht kunnen opvangen om te overleven. Te zien is dat de eiken uiteindelijk het loodje zullen leggen. Aan de rechterkant van het pad staan de slachtoffers van deze oorlog.

Tegen het einde van de laan kunt u in de winter aan de linkerkant (ongeveer 50 m van het pad) nog restanten zien van Duits luchtafweergeschut uit W.O. II.

4. Hier heeft u een fraai uitzicht over het Gooimeer. Links vóór u, zo'n 800 m uit de kust, lag al in de Middeleeuwen het plaatsje Naarden.

Naarden lag op een uitloper van de Utrechtse heuvelrug. Hoog boven het water en goed beschermd tegen vijanden door het water (het Almere) in het noorden en moerassen aan beide zijden. Naarmate de bevolking groeide werd steeds meer van het omringende land ontgonnen. Door de ontwatering van het veen klonk de bodem enorm in en ontstond een gevaarlijke binnensee. De kustlijn verschoof gestaag. De zee was niet de enige vijand. In 1350 aan het begin van de Hoekse en Kabeljauwse twisten (een burgeroorlog in de late Middeleeuwen) werd het stadje door de Hoeksen verwoest. De overlevenden kregen toestemming om het op een veiliger plek, 3,5 km naar het zuidwesten, te herbouwen. Vanaf dat moment heet deze omgeving Oud Naarden. Begin 15e eeuw werd een klooster gebouwd, zo'n 200 m uit kustlijn. Na de reformatie raakte het in verval. In 1640 verkocht Naarden dit gebied om de aanleg van de Naarder trekvaart te bekostigen aan Amsterdamse kooplieden. Men kwam hier met zeilboot naar toe om van de schone lucht te genieten en te jagen. Er ontstonden twee landgoederen: Valkeveen en Oud Naarden, ieder met een herenhuis. Het omringende terrein werd ingericht volgens de mode van die tijd: Franse tuinstijl. Allerlei erfgenamen volgden elkaar op. Ze kochten of verkochten wat, bouwden bij. In 1825 kocht Dirk Hoogbruin het landgoed met maar één doel: snel geld verdienen. Het huis, de stal, het koetshuis, hekken en zelfs de ijskelder werd gesloopt en als bouwmaterialen verkocht. Ook de grond werd in delen verkocht. Het landgoed kreeg de afmetingen die het nu nog heeft, behalve aan de noordzijde.... De kustlijn bleef opschuiven, ongeveer 100 m per eeuw. Het huidige landgoed is dus nog maar een klein deel van de buitenplaats uit de 17e eeuw. Ten oosten en ten westen is een groot stuk in andere handen overgegaan. De nederzetting, het herenhuis en de boerderij lagen allemaal waar nu water is. Tot in 19e eeuw kon men bij laag water nog restanten zien liggen. Tot ver uit de kust is het water nog altijd bijzonder ondiep. Sinds een eeuw is het landgoed eigendom van de familie Dudok van Heel. Zij hebben het landgoed opengesteld voor publiek en onderhouden het als natuurgebied.

Ga het trapje af naar beneden. Volg het pad langs de kust tot aan de open plek.

5. Hier was vóór de aanleg van de afsluitdijk een zandstrand. Door het wegvallen van het getij is het water geleidelijk aan zoeter geworden en heeft zich een rietkraag ontwikkeld. Hierin leven niet alleen allerlei vogels, ook reeën schuilen hierin graag met hun jongen. Om hen te tegen honden en andere indringers te beschermen zijn randen van takken aangelegd. Doordat er geen eb en vloed meer was kregen allerlei planten de kans om zich te vestigen. Zo is hier een moerasbos ontstaan, met o.a. bomen als els, berk en wilg. Het moerasbos is aan het verlanden en wordt steeds droger waardoor er nu ook esdoorns en eiken te vinden zijn.



Ga via het eerstvolgende trappetje omhoog.

6. U staat nu op de voormalige klifkust van de Zuiderzee, door zijn zeldzaamheid bijzonder voor heel Nederland. Misschien kunt u zich een voorstelling maken van hoe bij stormvloed de golven op de klifkust beukten. Het laat zich raden waarom men de akkers langs deze kust de korte akkers ging noemen.



Het veld waar u nu staat heet de Driest. Dit staat voor braakliggende akker. De poging om er een weiland van te maken is mislukt. Het ingezaaide gras legde het af tegen de bochtige smele. De bochtige smele groeit op arme, droge grond en kon het zo winnen van het engels raaigras dat meer voedingsstoffen en vocht nodig heeft.

Kunt u zien waarom dit gras bochtige smele heet?

< Antwoord: de stengel is aan het uiteinde bochtig.>

Volg het paadje naar links richting het bos en daarna rechtsaf langs de bosrand tot u links het bos in kunt (halverwege de driest). Ga dit pad in.

7. Aan de linkerkant ziet u twee achter elkaar gelegen percelen naaldbos. Het eerste met Corsicaanse den en het tweede met fijnspar. Deze bomen zijn aangeplant in 1972. Vroeger waren hier de akkers. Met bomen hoopte men meer geld te verdienen, maar deze houtopstanden leveren weinig op. In de zomermaanden is de bodem van het bos bedekt met varens.



Corsicaanse den



fijnspar

Kijkt u eens of u afgekloven dennenkegels kunt vinden. Wie heeft hier gegeten? Een specht hakt er flink op los, wat een slordig beeld oplevert. Een muis knaagt netjes schubje voor schubje af en een eekhoorn trekt de schubben los, waardoor rafels achterblijven.



eekhoorn muis



grote bonte specht

Volg het pad en ga circa 25 meter na het begin van het 2e bosperceel aan de linkerkant naar rechts. Vervolgens nog een keer rechts en dan links het pad in dat naar beneden loopt. Ga rechtdoor tot aan het kruispunt.

8. U staat nu middenin een sterrenbos, een bos waarin de paden vanuit het centrum naar buiten lopen. Dit is kenmerkend voor de Franse tuinstijl en gaf in die tijd status. Een sterrenbos werd gebruikt voor de jacht.

Het wild werd van buiten naar binnen opgejaagd. In het midden stond de jager met zijn geweer. Altijd prijs! Op het landgoed was ooit een 2e sterrenbos. Hiervan is alleen de Spechtenlaan (gezien bij de eikbeukoorlog) over.

Ga het pad in schuin naar rechts. U ziet tussen de bomen door de boerderij. Loop langs de bosrand en volg het pad naar rechts. Neem het eerste pad naar links. Aan het begin van dit pad staat een beuk met een nestkast.

9. Rechts van het pad staan Douglas-sparren. Misschien vindt u op de grond nog wel een Douglaskegel, met zijn typerende schutbladen ('handjes') tussen de schubben. Jonge Douglas-sparren hebben een vrij gladde schors met kleine harsbolletjes. Naarmate ze ouder worden, wordt de schors steeds ruwer.



Loop verder het pad in, het buigt naar links.

10. Links van het pad ziet u de boerderij. Oorspronkelijk lag de boerderij van Oud Naarden bij het klooster. Om droge voeten te houden heeft men het bedrijf verplaatst, waarbij een deel van de balkenconstructie werd meegenomen. In de jaren 70 en 80 van de vorige eeuw is nog flink verbouwd, maar in 2014 is het bedrijf toch gestaakt bij gebrek aan uitbreidingsmogelijkheden.

Vervolg het pad en steek de weg over.

11. Vóór u liggen de weilanden van Oud Naarden. Let eens op het verschil in hoogte met het omliggende terrein. Dit was in de 19e eeuw een zanderij. Vanaf de Gouden Eeuw werd op veel plaatsen in het Gooi zand gewonnen, dat werd gebruikt om de slappe bodem te verstevigen bij de uitbreiding van Amsterdam en bij de aanleg van wegen en spoorlijnen. Het was een lucratieve business. Het zand uit deze zanderij ligt onder de Indische buurt van Amsterdam.

De weilanden zijn in 2014 teruggegeven aan de natuur. Dat houdt in dat ze niet langer intensief bemest worden. Hierdoor krijgen meer soorten wilde planten een kans, waardoor ook het aantal insecten zal toenemen. Daar komen weer vogels op af. Ook in de sloten zal het aantal verschillende soorten planten en dieren toenemen, doordat er minder mest in het water komt.

Keer nu om en steek de weg weer over. Neem daarna het eerste pad links.

Dit wordt de zwarte weg genoemd, omdat de boer hier vroeger zijn kachel op leegde. Halverwege het pad liggen stukken van een omgevallen boom. Deze boom is hier bewust neergelegd. Hierop is goed te zien hoe de boom stukje bij beetje wordt afgebroken door toedoen van torren, pissebedden en schimmels. In de herfst is de stronk overdekt met paddenstoelen, vruchtlichamen van de schimmels.

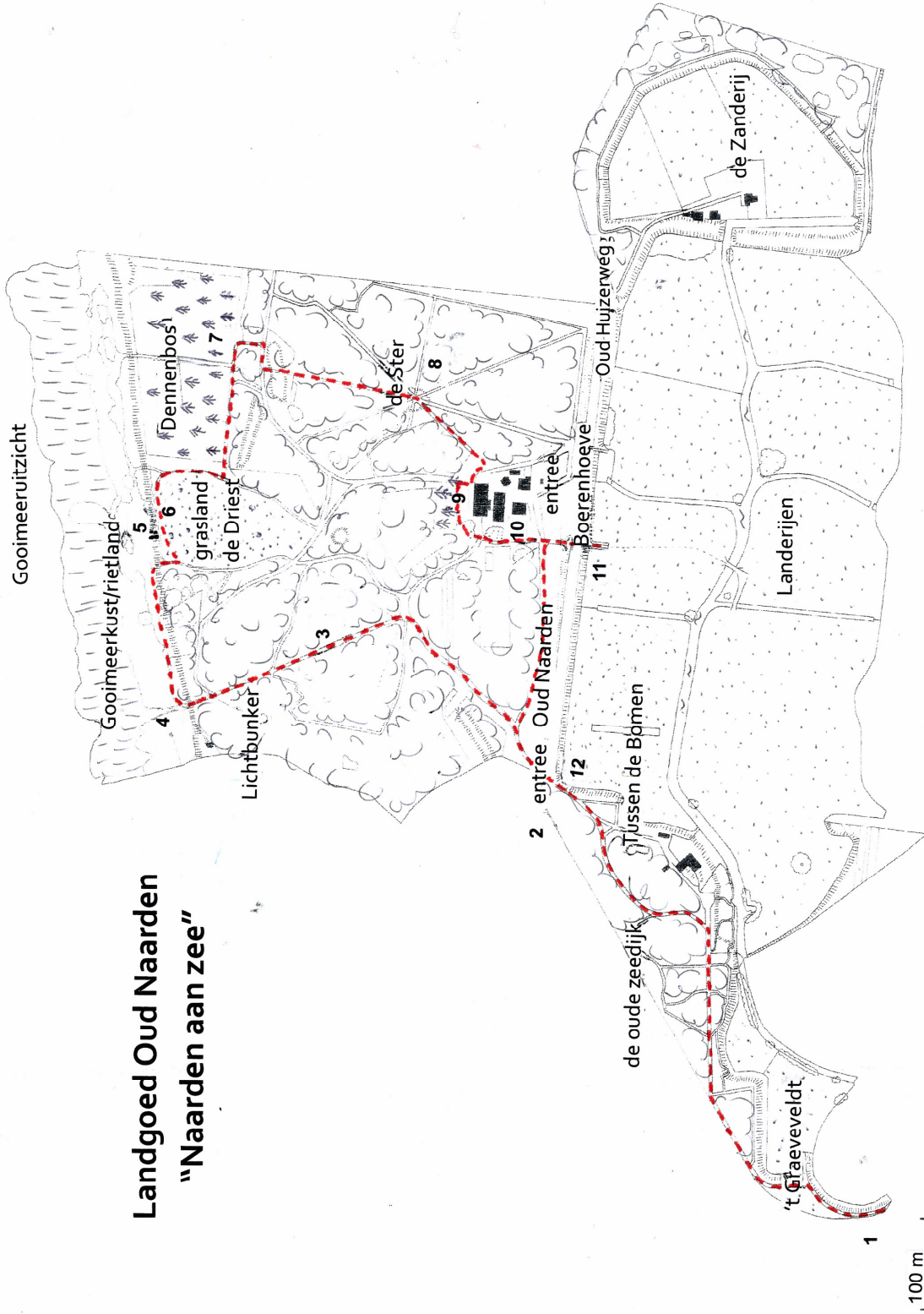


12. Aan het eind van het pad komt u weer bij het hek (punt 2). Verlaat landgoed Oud Naarden, steek de weg over en loop via de met bordjes aangegeven wandelroute terug over 't Graeveveldt.

Let nog even op de wal aan uw rechterhand. Dit is een oude zeedijk die het achterland moest beschermen tegen het wassende water van de Zuiderzee. De dijk (Oostdijk) loopt vanaf Naarden Vesting naar het oosten. Deze dijk wordt beheerd als natuurgebied door het Goois Natuur Reservaat. Er leven onder andere ringslangen.

Deze wandeling is samengesteld door natuurgidsen van het IVN, afdeling Gooi en omstreken.

Landgoed Oud Naarden "Naarden aan zee"



Wat is het IVN?

Het IVN Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid is een landelijke organisatie van beroepskrachten en talrijke vrijwilligers.

Zij brengt mensen op vele manieren met de natuur en het milieu in contact. Zij wil daarbij de noodzaak van natuur- en milieubehoud onder de aandacht brengen.

Het IVN telt landelijk ongeveer 17.000 leden, over ruim 180 afdelingen verdeeld. Een van die afdelingen is de afdeling Gooi en omstreken met ongeveer 190 leden.

Wat doet het IVN?

Het IVN afdeling Gooi en omstreken

- Organiseert regelmatig wandelingen in natuurgebieden, maar ook op andere plaatsen in de regio waar natuur te vinden is.
- Maakt beschreven wandelingen om er zelf op uit te trekken.
- Geeft korte natuurcursussen.
- Leidt op verzoek groepen, schoolklassen en verenigingen rond.
- Verzorgt educatieve programma's voor scholen.
- Houdt op verzoek lezingen over natuurgebieden in de regio en over natuur- en milieu-onderwerpen.

Het IVN leidt haar eigen gidsen op en organiseert bovendien diverse activiteiten voor leden en donateurs.

Meer informatie

De wandelingen worden regelmatig gecontroleerd, maar heeft u op- of aanmerkingen, dan graag contact opnemen met:

secretariaat IVN Gooi e.o.
e-mail secr.ivngooi@gmail.com

Donateur worden van het IVN?

mail [secr. ivngooi@gmail.com](mailto:secr.ivngooi@gmail.com)